

7-5-2012

Zapis razprav na konferenci "Fiskalna politika v luči okrevanja slovenskega gospodarstva", ki je bila v sredo, 28. 9. 2011

Uredništvo Editorial Team

Follow this and additional works at: <https://www.ebrjournal.net/home>

Recommended Citation

Editorial Team, U. (2012). Zapis razprav na konferenci "Fiskalna politika v luči okrevanja slovenskega gospodarstva", ki je bila v sredo, 28. 9. 2011. *Economic and Business Review*, 14(5). <https://doi.org/10.15458/2335-4216.1215>

This Original Article is brought to you for free and open access by Economic and Business Review. It has been accepted for inclusion in Economic and Business Review by an authorized editor of Economic and Business Review.

ZAPIS RAZPRAV NA KONFERENCI »FISKALNA POLITIKA V LUČI OKREVANJA SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA«, KI JE BILA V SREDO, 28. 9. 2011

GOSPOD JOŽE SMOLE, GENERALNI SEKRETAR ZDRUŽENJA DELODAJALCEV SLOVENIJE:

Kot predstavnik Združenja, ki zastopa interese slovenskih delodajalcev, bom izhajal iz v gospodarstvu najpogosteje izrečene teze o fiskalni politiki: »Slovenija ima previsoke stroške dela.« Zavedam se, da je fiskalna politika mnogo več kot to in precej bolj kompleksna, njeno razlago pa prepuščam ekonomski stroki. Ta je na današnji konferenci naredila že veliko delo, kar v gospodarstvu pozdravljamo. Menimo, da bi bilo potrebnih več takšnih srečanj!

Naj pa danes izkoristim priložnost in nanizam nekaj pogledov, stališč Združenja delodajalcev Slovenije (ZDS), ki jih bom podrobneje osvetlil v svoji predstavitvi.

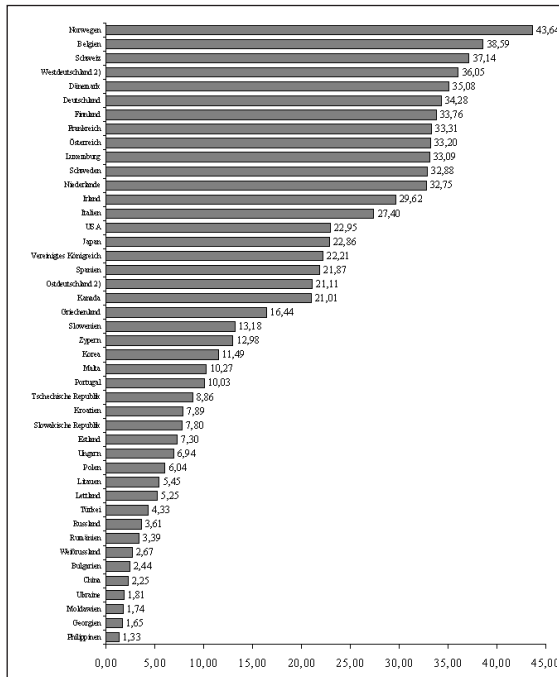
Prvič, strošek dela v Sloveniji je statistično potrjeno med višjimi v Evropski uniji in presega strošek dela v vseh članicah, ki so istočasno z nami vstopile v EU. Če navajam zadnje ocene za leto 2010 (ne uradne statistike, saj je ta na voljo za leto 2009) po inštitutu IW Köln, je imela Slovenija urno postavko stroška dela v predelovalnih dejavnostih v višini 13,2 evra.

Znotraj strukture stroška dela zavzemajo velik delež prispevki za socialno varnost ter tako imenovani ostali »non-wage« stroški dela (stroški dela, ki niso plača).

Dodatni stroški dela, kot so povračilo prevoza na delo, regres za letni dopust, terenski dodatek, jubilejne nagrade in še mnogi ostali, tudi niso praksa v prenekaterih drugih evropskih državah. Vendar ne razumite me narobe – ZDS nikoli ni zahtevalo odprave teh prejemkov – ravno obratno, resnica je, da so ti z davčnega vidika najbolj »ugodni« tako za delavca kot za delodajalca, saj niso obremenjeni s prispevki za socialno varnost, v mnogih primerih pa tudi z dohodnino ne.

Če se naprej navežem na prispevke za socialno varnost, na ZDS zagovarjamo osnovno stališče, da morajo biti »pobrani« socialni prispevki neposredno uporabljeni v uveljavljanju določenih socialnih pravic. Ravno zato smo bili večkrat proti, ko je vlada želela s prispevki dodatno obremeniti različne prejemke, ki pa ne bi bili uporabljeni pri izkoriščanju določenih pravic. Tu je šlo na primer za predlog obremenitev avtorskih honorarjev, plačil prek podjemnih pogodb, sejin in podobno.

Ocene stroškov dela za leto 2010

Vir: IW Köln, 2011.

V zadnjih treh letih vlada ni sprejela nobenih sprememb glede izboljšanja navedenega stanja. Tudi predlagana pokojninska novela bi dodatno obremenila delodajalce in samostojne podjetnike, saj je predlagatelj v zadnjem krogu brez vednosti socialnih partnerjev v noveli predvidel administrativno določitev osnove za obračun prispevkov za pokojninsko zavarovanje od osnove v višini 60 % povprečne plače v RS za vse tiste, ki izplačujejo minimalno plačo ali manj kot 60 % povprečne plače, vključujoč samostojne podjetnike. Združenje delodajalcev Slovenije je bilo ravno zaradi te poteze edina delodajalska organizacija, ki je bila proti pokojninski noveli. Kljub temu da smo bili leta 2007 pobudnik sprememb v zvezi s starajočo delovno silo in podpornik pokojninske reforme (kar smo še vedno), pa se z zakonom, ki bi prinesel dodatne obremenitve (in to od administrativno in nerealno odmerjenih osnov) v gospodarsko izjemno zahtevnih časih, nismo mogli strinjati, čeprav smo podpirali marsikatero druge rešitve iz zakona.

Prav tako je predlagana zdravstvena reforma znova iskala rešitve za prazno zdravstveno blagajno v povečevanju bremena za delodajalce in zaposlene, z uvajanjem novega obveznega prispevka. Da, treba je reorganizirati zdravstvo in zdravstveno blagajno »rešiti« iz rdečih števil, zato mnoge rešitve podpiramo, vendar pa je treba za odpravo dopolnilnega prostovoljnega zavarovanja rezerve iskati v operacionalizaciji zdravstvenega sistema.

Ker sem svojo predstavitev zastavil bolj v obliki »kje nas čevlji žuli«, naj za konec dodam še eno, ki sicer ni s področja davkov, je pa imela velik vpliv na strošek dela v Sloveniji in

je znatno prizadela marsikaterega večjega in manjšega delodajalca v Sloveniji. To je bil dvig minimalne plače v marcu 2010 za enormnih 23 %, ki je bil izveden enostransko, s strani Ministrstva za delo, brez upoštevanja socialnih partnerjev. Kar 1.600 podjetij je uporabilo postopen prehod na nov znesek minimalne plače, saj niso zmogli dviga v celoti, ob tem pa sploh ne naštevam podjetij, ki so svojo proizvodnjo raje preselila ali so jo bila prisiljena zapreti.

Dvig minimalne plače na 734,15 € je tako dejansko za delodajalca po plačilu prispevkov pomenil 852,35 €! Ob tem se moramo vprašati, kaj je tu v resnici prispevala država, saj je to nenehno podarjala.

Naj zaključim z izračunom, ki govori zase. Pri enem delavcu je tako neto plača višja za 101,80 €, delodajalcu se je strošek povečal za 22,9 % in je plačal 158,73 € več, skupno torej 852,35 €, od tega je višjih prispevkov za 52,23 €. Država se je tako sicer na eni strani odpovedala 26,30 evrom dohodnine, vendar je imela neto 25,93 € višje prihodke pri vsaki izplačani minimalni plači zaradi višjih prispevkov.

**PROF. DR. RASTO OVIN, EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA MARIBOR,
ČLAN FISKALNEGA SVETA:**

Ne bom šel v podrobnosti nastopa gospe Kamnar, ker nas je morala zaradi drugih obveznosti zapustiti. Bom pa izpostavil njeno vprašanje, kaj se lahko zgodi, če krčimo izdatke za javno upravo. Mislim, da smo že v njenem nastopu dobili odgovor, kako je treba ravnati. Kolegica je govorila o učinkovitosti v zdravstvu in visokem šolstvu. Verjamem, da se preprosto z izračunom produktivnosti, ali če jo zdaj preimenujemo v učinkovitost, lahko dobi enako število enako kakovostnih storitev tudi z manjšo vlogo.

Naslednja stvar, ki je zelo zanimiva in sem podobnih pogledov kot predsednik, je, kako naj razumemo konkurenčnost. Se strinjam, da se konkurenčnost v veliki meri poenostavlja in da se pogosto s stališča delodajalcev pri tem govori predvsem o znižanju stroškov dela. Najprej je treba upoštevati, da je Slovenija en majhen del, nekdo bi rekel statistična napaka v globalnem gospodarstvu. In tukaj ne govorimo o konkurenčnosti zaradi nas, ampak zato, ker se drugi nenehno premikajo naprej. Nekdo s tako velikimi koraki in s tako veliko motivacijo, kot npr. Kitajska, jasno določa, in sploh države BRIC določajo tempo tudi ostalemu svetu. Vedeti moramo, da odziv na povečevanje konkurenčnosti ne more biti poenostavljen na ta način, da govorimo samo o stroških dela.

Mislim, da je sindikatu pred dnevi uspela ena posrečena izjava, namreč, tukaj gre tudi za dodano vrednost. In podlaga za dodano vrednost je hitrejšo spreminjanje tehnologije. S tem pa pridemo že do sprememb in na ekonomsko spolzkost tega, če rečemo, da je treba ohranjati delovna mesta. Veste, če bi ohranjali delovna mesta iz pred 100 let, bi danes imeli kurjača, bi imeli pobiralca konjskih fig, likarico in še koga. Dejstvo je, da se je treba zavedati, da je tehnološka sprememba tukaj in da se odvija nenehno. Bolje je, da se namesto borbe za ohranjanje delovnih mest usmerimo v njihovo ohranjanje v novi

obliki. V njihovi dosedanji obliki bodo tudi delovna mesta večine od nas, ki smo tukaj, mogoče čez 20 ali 25 let skoraj nepoznana.

G. DUŠAN ŠEŠOK, PREDSEDNIK UPRAVE KONCERNA ISKRA:

V našem koncernu je zaposlenih 1.700 ljudi, v glavnem delamo samo za izvoz. Moram reči, da se v tej državi zelo lahkotno pogovarjamo o javnih finančah. Nekatere stvari prelagamo iz leta v leto. Bili smo zelo solidni, danes smo v situaciji, ko lahko rečem, da smo zrela za prisilno poravnavo. Če pride do gospodarske krize, bomo zrela za stečaj. To pomeni, da potrebujemo prisilnega upravitelja ali pa stečajnega upravitelja. Ker smo še vedno demokratična družba, verjetno to ni realna opcija. Realna opcija je lahko samo rešitev, da se najde res močna velika koalicija. Ne samo dveh najmočnejših strank, ampak širše, zato da bomo nujno potrebne spremembe tudi dejansko uvedli. Danes imamo interesne skupine, govorim o sindikatih, javnih delavcih, o upokojencih ipd. Vsaka takoj zagrozi z referendumom ter to tudi zlahka spelje. V tej državi tudi desnica, če sama organizira vlado, zgodbe ne bo izpeljala drugače. Verjetno bosta SD in zdajšnja koalicija vlekli nasprotno poteze prek referendumov in premik do srečnega konca spet ne bo narejen. Tisto, kar je v tej državi zagotovo treba narediti, je treba.

Zelo mi je všeč razprava dr. Mičkovića, ki sem ga zdaj prvič poslušal in je govoril o stvareh, ki jih tudi sam zagovarjam. Pomeni, da je treba znižati socialne transferje in da je treba upokojencem povedati, da mi takih pokojnin ne moremo imeti. Na primer: ena delavka v računovodstvu na policiji je v 80. letih imela beneficirano delovno dobo. Vemo, da ta delavka ni bila nič ogrožena, predhodno pa je pridobila status upokojenke. Vsem tem ljudem je treba povedati, da to na ta način ne bo šlo, da bo treba znižati pokojnine. Zelo zagovarjam, da je treba uvesti osebne obračune. Sem tudi za to, da tisti, ki imamo višje dohodke, damo nekaj v skupno blagajno, ampak naj se ve, koliko smo prispevali.

Zelo blizu mi je bila tudi razprava okrog subvencij. Jaz sem za to, da se subvencije ukinejo. To je naredila pred leti Nova Zelandija, v celoti je ukinila vse subvencije, tudi za kmetijstvo. In konkurenčnost se je zelo povečala, namesto 20 različnih izdelkov iz mleka so v nekaj letih zaradi prerivanja na trgu prišli do 200 izdelkov. Skratka, konkurenčnost se je zelo dvignila.

Zelo se zavzemam za zmanjšanje javne uprave. Trdim, da bi jo morali za 30 %, pa če bi vsaj za 15 % znižali število zaposlenih in za 10 % znižali plače. Tisto, kar nas delodajalce blazno muči, je dejstvo, da nimamo možnosti hitrega zmanjšanja števila zaposlenih. Ko pride do krize, moramo ljudi, ki bi jih želeli odpustiti, v podjetju imeti še najmanj 8 oziroma 10 mesecev, če želimo zadeve peljati po postopkih. In v tem obdobju več plačamo, kot če bi bili ljudje zaposleni. In potem taka podjetja propadajo. Potem kažejo s prstom na menedžment, da je bil nesposoben itd. Del javnega sektorja bi po mojem mnenju morali privatizirati, ker bomo samo tako zagotovili višjo produktivnost na tem področju.

Postaviti moramo davčno konkurenčno okolje. V prvem trenutku je videti, kot da bomo imeli zato manj prihodkov, takoj v naslednjem koraku pa bodo prihodki višji. Vem, kako operativa na finančnem ministrstvu razmišlja. Ko sem bil jaz minister, so tudi k meni hodili stalno moledovat, naj ne znižam davkov, ker bo to pomenilo, da bomo imeli manj prihodkov, zato bo bolj ogrožen proračun itd. Danes imam širši horizont in lahko rečem, da moramo davčno zakonodajo zelo poenostaviti. Določene davčne stopnje moramo znižati, da bomo pridobili tuje investitorje. Da smo davčno neprimerno okolje, je jasno iz tega, da tujih investicij nimamo.

Da povem še nekaj, vsak dan nas vabijo v davčno primernejša okolja. Od Slovaške, Makedonije, Srbije dobimo prostor, zgradbo, dobimo denar, desetletne olajšave, samo da pridemo. Ampak k sreči imamo nekateri, za razliko od tujcev, odnos do te države in želimo tu ostati in kreirati delovna mesta. Prepričan sem, da se mora ob oblikovanju vlade začeti ta družbeni dogovor, da bodo vse interesne skupine približno enako udeležene pri tem, kar je treba nujno narediti. Ne pa da se uveljavljajo minimalni popravki in obljube, kako bomo to počasi, v nekaj letih. Tako ni učinka.

DR. FRANCE ARHAR, UNICREDIT, ČLAN FISKALNEGA SVETA:

Hvala za besedo. Mislim, da smo danes slišali dosti resnic, ki so znane ne samo temu omizju, ampak širši javnosti. Kaj iz tega izhaja, in predvsem iz zadnjega leta? Mi delamo samooceno, zunanji trgi pa oceno Slovenije in posledice, ki se kažejo v materialnem smislu. Znano je, da bo cikličnost naprej obstajala ne samo v Sloveniji, ampak tudi v svetu. V preteklosti smo že kdaj odprli razpravo v Sloveniji, kako v času sedmih debelih krav ustvariti rezerve. Nekatero države v Evropi so to naredile. Imamo Maastrichtsko pogodbo, smo člani EU, monetarne unije. Maastrichtska pogodba bi lahko bila nekakšen benchmark, neka definicija tudi za krizo.

Iz zadnjega in letošnjega leta mislim, da smo se nekaj naučili. Če bomo reševali probleme po posameznih skupinah v daljšem časovnem obdobju, potem ne vidim rezultatov. Pripraviti bi morali paket rešitev, ki bodo zadevale vse skupine. Oprostite, dame in gospodje, na prvem mestu državo. Slišali smo finančnega ministra, koliko državno premoženje stane proračun samo v primeru bank. Človek se vpraša, kaj naj bi državno premoženje v taki situaciji prispevalo k zmanjšanju proračunskega deficita in ne obratno, da ga državno premoženje in slabo gospodarjenje z njim povečuje. To se moramo najprej vprašati. In tisti, ki je na vrhu, mora biti največji zgled, v vseh inštitucijah, država pa je številka ena. Če ne bomo tako nastopili doma, pred domačo javnostjo, oprostite, se bojim, da bomo doživeli dodatne fiaske. Enkrat s tako reformo, drugič z drugo reformo itd. Ljudje se moramo zavedati, da mora vsak dati neki svoj prispevek. Danes imam v Sloveniji občutek, da je delo nečastno, da se dela vsak izogiba, zaradi tega, ker je socialna država posegla v vse sfere, do izobraževanja. Slišali smo, kakšna je situacija pri izobraževanju. OECD ugotavlja, da imamo najmanjše stroške na študenta in vse več na dejanski začetek izobraževanja. Tukaj je nekaj narobe. To pomeni, da je vse, kar spremlja to generacijo, ostalo s statusom quo. Tukaj je nekaj zelo eklatantnih

primerov. Če se jih mi ne bomo lotili in tega priznali, še enkrat ponavljam, nas bo ustavil zunanji trg.

Kar se tiče zunanjega trga in krize v Evropi, Maastritska pogodba ni napisana za krizo, mi to vsi vemo, in to ve tudi Evropa. Imamo skupno denarno politiko. Koliko je ta denarna politika krizna? Kakšna je razlika med evropsko in ameriško denarno politiko? Kako je ameriška denarna politika podprla vse subjekte? Kakšna je monetizacija v Ameriki? Bilančna vsota ameriškega FED se je dejansko povečala za 230 % v primerjavi s 30 % v Evropi. Kaj hočem s tem reči? Začeti bi morali diskusijo o tem, čeprav smo majhna država, ampak enakopraven član tudi v Evropi. Vidimo, kako je danes in kakšne so špekulacije na evropskem trgu. Bruseljski proračun predstavlja 1 % evropskega BDP.

Evropa mora narediti nekaj podobnega, kot se od nas pričakuje. Naprej je treba formirati sklad, da bo trden in bo omogočil intervencijo. V nekem smislu smo tu podobni kot doma. Recimo pri varovanju depozitov. Imamo neko prihodnjo situacijo v glavah brez vsakega temelja, brez vsakega finančnega temelja. Zdaj je priložnost za nujne spremembe doma in od zunaj. Kot pravi finančni trg, smo notranje nestabilni. Videli smo podatke za plačilno bilanco, kakšna je menjava s tujino, kakšen je deficit. Ampak, kako se meri notranja nestabilnost? S soodvisnostjo tujih trgov. Veste, domači bančni sistem dolguje okrog 14 milijard tujemu sistemu. Če ni zaupanja, je vsa zgodba zelo tanka. In tega se moramo zavedati. Ker ne moremo imeti investicij v višini 32 % BDP, kot smo jih imeli leta 2008 ali 2007. Evropa oscilira okrog 21 ali 20 % BDP. Ampak če ne bo novih investicij, ne moremo računati z rastjo, ki si jo želimo. In država ne more nadaljevati na tak način, kot je prišla do sem, samo z zadolževanjem. Treba je dati priznanje modelom, ki jih uporabljata razvita Evropa in svet. Infrastrukture nam še dosti manjka. Nujno s koncesijami, javno-zasebnim partnerstvom. Pri nas samo govorimo o javnem in zasebnem partnerstvu, malo je zglednih primerov. Ker je še vedno prezir do zasebnega ali pa bojazen, da bo to zasebno odneslo ne vem kaj javnega. Verjemite mi, dobri gospodarji in dobra lastnina so najprej odgovorni, potem imajo pravice. Če ne bomo uporabili teh modelov in če ne bodo pri nas investicije višje kot v Evropi, kako bomo ujeli Evropo? Pa smo si postavili cilj že za 2007–2013, da bomo prišli na 100 % evropskega povprečja BDP. Ne vidim tega. Domače varčevanje je ta trenutek prenizko. Še pred dvema, tremi leti je raslo domače varčevanje 9 in 10 %, lansko leto je padlo na 4,5 %, trenutno je pod 3 %. Če pričakujemo, da se bo denar pocenil, je nemogoče. Slabši rating, nižje varčevanje, cela vrsta slabih kreditov, to samo povečuje stroške in dodatno nezaupanje. Investicije absolutno potrebujemo za novo rast in prav gotovo je v tem en del sanacije.

Drugo, nujna je razprava o proračunu, o njegovi strukturi. In če smo pred tem, da se sprejme nov zakon o javnih financah, zame ni dovolj, da bi tam postavili mejo za javni dolg, nižjo od Maastrichta, 45 %. Postaviti moramo tudi sankcije, Evropa je namreč v tem delu dala slab zgled. Največji, tisti, ki so pisali Maastrichtski sporazum, ti so ga najprej kršili. Ni pravih sankcij. Zavedati se moramo, da smo majhni, od nas se zahteva večja kondicija. Notranje moramo izvajati sankcije, ampak moramo vnaprej povedati, kakšne bodo. Sem že nekajkrat rekel, ko smo imeli svojo valuto, denarno politiko, tečajno politiko, smo

imeli jasno zapisano v deviznem zakonu, da če se devizne rezerve v enem tednu znižajo za toliko, vlada in centralna banka sprejemata ukrepe.

Samo še to, danes je to omizje samo z delom socialnih partnerjev. Če ne bo socialnega pakta v Sloveniji, bo zgodba socialnega miru seveda vsa pod vprašajem. Sosega Avstrija je leta 1973 stopila v fiksno razmerje z nemško marko in socialni partnerji so se podpisali, kakšen model bo to gospodarstvo imelo. Zelo uspešnega in leta 1999 je prišlo v evroobmočje neposredno s fiksnim tečajem. Če ne bomo našli nekega konsenza socialnega pakta, ki je predpogoj za vsako prosperiteto, se nam slabo piše. To pomeni, da morajo vse skupine sestiti za isto mizo in ugotoviti, kaj je prispevek vsake. Na prvem mestu države kot največjega lastnika. Ne bom govoril o privatizaciji itd., ker je bilo že preveč rečenega, ampak rezultatov ni, ker ni odgovornosti. Ni odgovornosti pri nas. O korporativnem upravljanju se samo govori, de facto ga pa ni. To je velik problem za to družbo in za našo učinkovitost. Med nami imamo tuje lastnike. Sam sem pri tujem lastniku in vem, kako so stvari videti. Še enkrat pravim, če bi država sama dajala zgled, bi bili rezultati drugačni. Prizadevati si moramo, da bo to omizje prepričalo parlament in celo slovensko javnost.

**PROF. DR. RASTO OVIN, EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA MARIBOR,
ČLAN FISKALNEGA SVETA:**

Kolega Caprirolo je izpostavil vprašanje, kaj naj ima prednost, oživitev ali fiskalna konsolidacija. O tem se precej pogovarjamo tudi na fiskalnem svetu. Stvar je v resnici zelo zahtevna, kajti konsolidacija je na prvi pogled zagotovo videti neracionalno. Prvič, naš javni dolg je v primerjavi z razvitimi državami, torej tudi tistimi, ki so pisale Maastrichtski sporazum, bistveno nižji. Drugič pa seveda v času, ko se nam podirajo cele panoge, dejansko fiskalna konsolidacija ni videti ravno racionalna. Vendar dejstvo je, da je nastopil čas za to, da ekonomska politika pokaže, da zna biti tudi umetnost. Veste, obstaja razkorak med makroekonomsko teorijo, ki govori o vprašanju optimalnega, in ekonomsko politiko, ki govori o vprašanju možnega. Namreč, že večkrat so bili omenjeni socialni partnerji. Seveda, brez nekega minimalnega konsenza ne moreš narediti nič, ampak treba bo, oprostite, zmanjšati pravice, treba bo odpovedati ali prekiniti, seveda spet s konsenzom, nekatere pogodbe, saj sedanjega sistema vseh pravic, ki jih imamo, preprosto ni več moč prehranjovati. To je dejstvo. In s tem ko odlašamo s konsolidacijo, se vsi zavedamo (iz vseh najenostavnejših modelov to že izhaja), da bo naslednja konsolidacija toliko težja in toliko dražja. Se pravi, umetnost ekonomske politike, ki nastopi zdaj, je, kako ne škoditi gospodarstvu, hkrati pa iti v edino smer, ki je možna.

G. DUŠAN ŠEŠOK, KONCERN ISKRA:

Sam bi konsolidacijo malo počasneje peljal samo v enem primeru, ne za potrošnjo, za plače, za socialne prispevke, za pokojnine, ampak samo za investicije. Za tiste investicije, ki jih Slovenija nujno potrebuje v prihodnjih petih letih, in tiste, ki imajo največji

multiplikativni učinek. Samo tukaj bi pustil malo bolj postopno konsolidacijo, sicer sem zagovornik zelo radikalne konsolidacije javnih financ.

G. ŠTRUC, FISKALNI VIDIK PREDLOGA ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O TROŠARINAH TER VPLIV NA PRORAČUN REPUBLIKE SLOVENIJE

Ko smo v podjetjih Kompas MTS, Regal GH in Terme Maribor preučevali Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o trošarinah, ki ga je Vlada RS poslala v parlamentarno proceduro, nismo mogli mimo fiskalnega vidika omenjenega predloga na proračun RS. Gre za 52 % prodanih cigaret, ki jih v naši državi kupijo tujci – od njih sta v proračun RS plačana trošarina in DDV, potrošniki (tujci) pa z našo zdravstveno blagajno nimajo popolnoma nič. Razmišljali smo torej o čistih prihodkih v državni proračun, ki niso zanemarljivi in so posledica konkurenčnosti Slovenije.

Trenutno je v Sloveniji sistem obdavčevanja trošarinskih izdelkov opredeljen z Zakonom o trošarinah (UL, št. 97/10 – uradno prečiščeno besedilo), ta pa je usklajen z evropskim pravnim redom. Sama obdavčitev tobaknih izdelkov je opredeljena z Direktivo Sveta 2010/12/EU z dne 16. februarja 2010 o spremembi direktiv 92/79/EGS, 92/80/EGS in 95/59/ES glede strukture in stopnje trošarin, ki velja za predelani tobak, ter Direktive 2008/118/ES. Z omenjenim predlogom Vlada RS dviguje znesek trošarine za cigarete s 1. julijem 2012 na 95 evrov za 1000 kosov (namesto s 1. oktobrom 2012 na 90 evrov za 1000 kosov, kot je predvideno z veljavnim zakonom) ter z dvigom računa na dodatnih 12 milijonov evrov prihodkov od trošarin v letu 2012, v letu 2013 pa na kar 18 milijonov evrov in ob tem zagotavlja, da ta zakon ne bo imel nobenih posledic za javna finančna sredstva.

Menimo, da je z omenjenim predlogom na najhujši možni način ogrožena konkurenčnost Slovenije, ki je lahko v teh negotovih časih gospodarske krize odločilen parameter pri ohranjanju stabilnih javnih financ in s tem povezanim ugledom Republike Slovenije doma in v tujini. O tem pričajo konkretni podatki.

Po dostopnih statističnih podatkih je v Sloveniji 439.817 kadilcev, starih nad 15 let, ki v povprečju pokadijo 14,7 cigarete na dan. Na podlagi omenjenih podatkov je torej skupno število pokajenih cigaret v Sloveniji 2.359.838.114 na leto, kar pa predstavlja samo 48,25 % celotne prodaje cigaret v Republiki Sloveniji (skupno število prodanih cigaret v Sloveniji v letu 2010 je 4.891.167.615). Iz navedenega je mogoče sklepati, da je kar 51,75 % cigaret, ki so prodane v Republiki Sloveniji (in je torej zanje odvedena trošarina in DDV v slovenski proračun), prodanih kupcem iz tujine. Takšna zastopanost nakupov iz tujine je posledica razlike v drobnoprodajni ceni med cenami v Sloveniji ter sosednjimi državami, predvsem Avstrijo in Italijo.

Če upoštevamo predstavljenih 51,75 % cigaret, ki so prodane v tujino, polnijo pa slovenski proračun, lahko zelo preprosto izračunamo fiskalni učinek od prodaje cigaret tujcem.

Trenutna tehtana povprečna drobnoprodajna cena zavojčka, sproščenega v prodajo, je 2,64 evra in tako je najnižja trošarina odmerjena v višini 80 evrov za 1000 kosov. Glede na veljaven zakon tako delež trošarine predstavlja najmanj 57 % tehtane povprečne drobnoprodajne cene zavojčka, sproščenega v prodajo, kar v konkretnem primeru predstavlja 1,6 evra ter 0,44 evra DDV. Pri omenjenem primeru torej kar 77,28 % drobnoprodajne cene zavojčka predstavljajo dajatve – prilivi v proračun Republike Slovenije.

Če za primer upoštevamo na 51,75 % cigaret, ki so prodane v tujino, vidimo neposredni fiskalni učinek, ki omogoča konkurenčnost Republike Slovenije s pomočjo pravilnega uravnavanja trošarine na cigarete, 202.494.339,26 evra z naslova trošarin in 55.685.943,29 evra z naslova DDV. Omenjena sredstva so najčistejši prihodek v državno blagajno, saj te nakupe opravijo državljani drugih držav Evropske unije in na noben drug način ne obremenjujejo proračuna Republike Slovenije.

Če bo omenjeni Predlog zakona o dopolnitvah Zakona o trošarinah sprejet, bo imel nepredvidljive negativne posledice na fiskalni ravni, poleg tega pa bo povzročil popolno nekonkurenčnost Republike Slovenije v primerjavi s sosednjimi državami. Najprej bo ustavil dotok kupcev iz sosednjih držav, kjer so cene cigaret zaenkrat višje kot v Sloveniji (Avstrija in Italija). Zatem bo prestavil selitev tokov prodaje cigaret na Hrvaško in Madžarsko, vendar v negativnem smislu. Ker gre s Hrvaško in Madžarsko skupaj za 772 km državne meje (55,86 % celotne) in ker je povsod ob tej meji zelo majhna razdalja do notranjosti države Slovenije, je pričakovati migracije po nakupih cigaret na Madžarsko in Hrvaško, saj je Madžarska kot članica Evropske unije uvrščena v prehodno obdobje in zanjo ne veljajo zaveze kot za ostale članice Evropske unije, Hrvaška pa še ni članica Evropske unije in ji je tako prosto prepuščeno oblikovanje drobnoprodajnih cen cigaret. Dejstvo je torej, da bodo cigarete na Madžarskem in Hrvaškem bistveno cenejše, kar bo pomenilo še dodatno odtekanje prilivov iz naslova trošarin in DDV. Obe državi pa imata z Republiko Slovenijo podpisan carinski sporazum, ki omogoča prenos 800 cigaret ob prehodu državne meje.

V konkretnem primeru bi to lahko pomenilo, da bi dodatnih 55,86 % slovenskih kadičev, ki trenutno predstavljajo samo 48,25 % celotne prodaje cigaret v Republiki Sloveniji, po nakupe odšlo v omenjeni sosednji državi, kar bi pomenilo izgubo dodatnih 105.463.160,47 evra iz naslova trošarin ter 29.002.369,13 evra iz naslova DDV. Skupni negativni fiskalni učinek bi tako lahko bil 392.645.812,15 evra prilivov v proračun Republike Slovenije, kar pa je 4,45 % celotnega predvidenega proračuna Republike Slovenije (8.822.066.428 EUR) za leto 2011.

Opozoriti želimo tudi na t. i. »romunski in bolgarski tok«, ki se dnevno vali prek Slovenije do Italije in naprej do Španije. Sprejetje omenjenega Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o trošarinah bi državljanom Romunije in Bolgarije (obe sta članici EU) omogočilo legalno trgovino »na črno« na naših avtocestnih postajališčih, zaradi donosnega posla pa najbrž razširitev v notranjost države. To bi pomenilo, da bi lahko imel avtobus romunskih delavcev, ki so na poti prek Slovenije v Italijo, pri sebi 200.000 cigaret (250 zavojev – štek), ki bi jih pripeljal iz svoje domovine (800 cigaret oziroma 4

zavoje – šteke na osebo je dovoljeno) in po bistveno nižji ceni kot takratne slovenske prodal slovenskemu potrošniku. S tem pa bi bil samo z enim avtobusom slovenski proračun oškodovan za 4.000 evrov trošarine ter 1.100 evrov DDV. Obenem bi najbrž začela cveteti tudi preprodaja omenjenih tujih cigaret po domačem trgu, kar posledično prinaša še več sive ekonomije in zmanjšane prilive v proračun (zlasti na področju DDV).

Veliko in predčasno povečanje trošarin na cigarete v letu 2012 bo v Sloveniji torej imelo izjemen negativen vpliv na prihodke proračuna. O tem priča tudi primer iz Nemčije, na katero se tako radi obračamo. Nemčija konstantno povečuje trošarine od leta 2002 dalje, vendar njeni prihodki v proračun iz naslova trošarin konstantno padajo. Tako je bil v Nemčiji v letu 2010 zabeležen 1,5-odstoten padec iz naslova trošarin, kar po ocenah pomeni 4 milijarde EUR prihodkov letno. Kljub zmanjšanju prodaje cigaret na domačem nemškem trgu je enormno zrastle tihotapljenje in črna trgovina prek sosednjih držav.

Iz analiz je torej očitno, da Republika Slovenija s sprejemom takšnega ali temu podobnega zakona postaja nekonkurenčna država v regiji, ki bo imela zaradi nepravilnih potez ogrožen fiskalni sistem. Ob koncu želimo poudariti, da se tudi sami zavedamo, da je dvig trošarin eden najpomembnejših prilivov v proračun Republike Slovenije, ki ohranja stabilne javne finance. A vendar menimo, da bi bil za našo državo bistveno boljši trenutno veljaven scenarij – torej 90 EUR za 1000 cigaret 1. 10. 2012 in potem postopno dvigovanje trošarine – kot bi storile tudi sosednje države. Na ta način bi zagotovili razliko pri najbolje prodajanih cigaretah od 8 do 10 EUR na zavoj in s tem ohranili kupce iz tujine ter tako naredili Slovenijo bolj konkurenčno v regionalnem prostoru. S tem pa bi zagotovili konstantne prilive v državni proračun.

GA. SIMONA ŠTRAVS, PREDSEDNICA ZBORNICE DAVČNIH SVETOVALCEV SLOVENIJE:

Spoštovani gospodje in gospe, veliko resnic smo danes slišali, veliko dobrih predlogov, vendar upam, da bo veliko slišane tudi uslišane. Prihajam iz strokovne institucije, kjer smo nekako poklicani, da opozarjamo na načelo varstva pravic strank, torej naših davčnih zavezancev, davkoplačevalcev, in varstvo javnih koristi. Če izhajam iz temeljnega načela upravnega postopka, da je treba stranki omogočiti, da čim lažje uveljavi svoje interese, pri tem pa ne smejo biti oškodovane tretje stranke in odločitev ne sme biti v nasprotju z javno koristjo, dejansko lahko ugotavljam, da danes v praksi ni tako.

Najprej bom uporabila dva zgodovinska izreka. Friderik Batist je v 19. stoletju dejal, da je država velika fiksna tvorba, v kateri vsakdo poskuša živeti na račun vseh drugih, Benjamin Franklin pa je trdil, da na svetu razen smrti in davkov ni nič zanesljivega. S tem se še danes lahko strinjamo, kajti še vedno se dogaja, da roditelji bodočega davkoplačevalca prej prejmejo obvestilo o dodelitvi davčne številke kot obvestilo o vpisu v rojstni matični register.

Tudi načelo pravičnosti je treba izpostaviti, kar pomeni, da naj bo davčni sistem pravičen, s tem da bi vsi državljani prispevali v skladu s svojimi sposobnostmi. Tega danes na predavanjih nismo slišali. Pa vendar bi to načelo lahko bolje spoštovali, če bi bil davčni sistem administrativno preprost in razumljiv. Davkoplačevalec bi v tem primeru plačeval več, danes pa v praksi ni tako. Priča smo poplavi predpisov, ki jih včasih sprejemamo ad hoc, strokovna izhodišča so v državnem parlamentu, oprostite izrazu, pohojena. Mislim, da bi morali to bolj poudariti, zakoni naj bodo napisani tako, da bodo razumljivi vsakemu državljanu.

Naj navedem zadnji primer, ki smo ga ravno včeraj obravnavali na strokovnem srečanju davčnih svetovalcev: obremenitev plačevanja prispevkov. Administrativne ovire, ki jih vidimo in ki so jih zapisali v navodilih, tako Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zakon za zdravstveno zavarovanje, nove matične evidence in tudi navodila same Davčne uprave RS, pomenijo lahko ne samo administrativne ovire, temveč tudi napačne kazalnike, kar bo Statistični urad ugotavljal v letu 2012, ko bo ugotavljal za leto 2011 nove načine plačevanja prispevkov. Mislim, da so zagate velike, zato smo se tudi odločili, da bomo strokovnim inštitucijam napisali svoje predloge in vam jih tudi posredovali.

V svojem prispevku pa bi rada opozorila še na nekaj, česar danes tudi nismo slišali. Pa bom zopet uporabila člen, ki izhaja iz zakona o davčni službi. Prebrala bom samo uvodni stavek 4. člena: »Zaradi izpolnjevanja davčnih obveznosti kot državljskih vrednot in s tem učinkovitega pobiranja davka davčna uprava ... itd.«. Plačevanje davkov naj bi bila državljanska vrednota, torej govorimo o davčni kulturi. Koliko v našem fiskalnem in davčnem sistemu naredimo za to, da bi dvignili davčno kulturo? Prej je dr. Arhar rekel, da je vlada naš prvi zgled. Mi smo zgled svojim mlajšim, našim bodočim davkoplačevalcem. Če davkoplačevalci, davčni zavezanci, nimajo zadostne podpore pri davčnih delavcih in nimajo vzgoje v davčni kulturi, potem davčnih plačil v državno blagajno tudi ni. Zato se sprašujem, ali bomo v naš sistem vzgojnega izobraževanja vključili tudi temo o davčni kulturi. Ali bomo tudi v davčnih reformah bolje upoštevali administrativno načelo, torej odpravo administrativnih ovir?

In mogoče na koncu še malce o našem statusu. Izhajamo iz poklicnega združenja, kjer zagotavljamo razvoj in izobraževanje davčnih zavezancev. Zbornica davčnih svetovalcev, Zbornica računovodskih servisov, Inštitut za revizijo, Zveza računovodij, Davčno-finančni raziskovalni inštitut, Davčno izobraževalni inštitut v Ljubljani – vsi kvalificiramo in usposabljammo svoje člane, ker zagovarjamo, da je v duhu »cesarju, kar je cesarjevega« treba plačevati davke. Vendar država že 20 let ne želi regulirati tega poklica. V Evropi je to drugače. Ni naključje, da je danes na Malti srečanje vseh strokovnih združenj v CEF. Srečanje bo odprl in počastil sam predsednik države, minister vlade in finančni minister. Pri nas se to še ni zgodilo. Želim samo poudariti, da je skrajni čas, da se uredi tudi to področje davčnega svetovanja in davčnih posrednikov, računovodstva, računovodskih servisov. Kajti dvig v kulturi je odvisen tudi od nas, strokovnjakov, ki pač odgovorno, strokovno in z vso skrbnostjo opravljamo to delo. Se pač razlikujemo od tistih, ki zaradi neregularnosti teh poklicev škodujejo ne samo davčnim zavezancem, temveč tudi javni koristi.

Nadalje predlagam, da se izognemo poplavi vrste predpisov, predvsem drobnih predpisov. Predpisi naj bodo sistemski, razumljivi, pripravljeni strokovno. Glede na to, da čakamo, da bo v prihodnjih dneh predsednik države razpustil državni parlament in da se bližajo nove volitve, bi opozorila še na nekaj. Mislim, da je treba vse bodoče državne poslance, ki bodo zagovarjali državljane in bodo kot zakonodajno telo sprejemali zakone, opozoriti, naj spoštujejo strokovna izhodišča na tistih področjih, kjer so strokovni zakoni. Izogibati se moramo parcialnim interesom posameznih skupin. In nadalje, davčna kultura naj poišče in tudi najde mesto tudi v vzgoji in izobraževanju.

MAG. IVAN SIMIČ, SIMIČ & PARTNERJI, D. O. O, ČLAN FISKALNEGA SVETA:

Glede prispevkov za samozaposlene in direktorje firm sem imel leta 2007 preprosto rešitev, ampak nihče me ni razumel. Torej govorimo o tem, da je 90 % podjetnikov v minimalnem razredu, na minimalni plači, ki znaša zdaj okoli 600 € ali nekaj takega bruto. Predlog je bil, naj minimalna plača za zaposlene direktorje, s. p., znaša 1.000 € bruto, torej se za 400 € poveča, pri tem pa se ustrezno povečajo tudi prispevki. Že takrat smo pripravili tudi obrazec 01 obrazec. Ampak danes je premalo ljudi zaposlenih na delovnem mestu za kontrolo tega. Glede davkov v šole sem že pred 15 leti predlagal uvedbo teme o davkih v šole, a so se mi vsi smejali. Ko sem bil v DURS-u, so me čudno gledali, tako da sem se nehal s tem ukvarjati. Glede poklica davčnega svetovalca se je treba vprašati, zakaj v Avstriji poberejo toliko davkov. Zato, ker imajo davčne svetovalce, ki imajo licenco in skrbijo za to, da so davki plačani. Pri nas pa se z davčnim svetovanjem lahko ukvarja vsak, kdor se hoče. Glejte, z mano, s Simono ni problem, mi imamo do pokoja še 15 let, težko nas bo kdo prehitel. Ampak, kaj bo pa za nami? Samo toliko.

PROF. DR. MARJAN SENJUR, EKONOMSKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI, PREDSEDNIK FISKALNEGA SVETA:

Zaključna beseda je lahko taka ali taka. Če bi hoteli končati točno ob uri, ki smo jo napovedali, bi bila drugačna, če bi hoteli, da bi končali takoj, pa zopet drugačna. Ne bom dal na glasovanje, katero varianto naj uberem. Boljše, morebiti na kratko. Najprej bi se zahvalil prof. Ovinu za organizacijo tega posvetovanja in za dober potek konference. Mislim, da je stvar uspela. Čestitam in hvala prof. Ovinu, da se je s tem tako angažiral. Zahvalil bi se tudi referentom in diskutantom za prispevke.

Problem, ki ga čutim tukaj kot predsednik fiskalnega sveta, je, da je pravzaprav veliko ljudi prizadetih ali pa jih zadeva fiskalna politika. Tako na področju javnih izdatkov kot na področju davkov, kot smo slišali. Ampak je na drugi strani relativno manj ljudi, ki se na tem področju javno pojavljajo, ki pripravljajo prispevke in so o tem voljni pisati, govoriti ter razpravljati. Ena od nalog fiskalnega sveta je tudi to, da bi bilo teh ljudi več. Potrebovali bi tudi več raziskovalcev. Vsem prisotnim bi se zahvalil za zanimanje, ki ste ga pokazali za to temo. Mislim, da je tema fiskalne politike zanimiva in bo zanimiva

vedno bolj. Če gledam s proforskega vidika, bo to sčasoma edina zanimiva stvar, ki bo pri študiju ekonomije zanimiva kot je makroekonomija. Denarna ekonomija bo bolj za splošno izobrazbo.

Upam pa, da fiskalna politika ne bo postala integrirana ali centralizirana v Bruslju in bomo imeli samo še evropsko fiskalno politiko, ampak da bo fiskalna politika ostala nacionalna fiskalna politika. Ne zato, da bi mi o tem diskutirali, ampak zato, da bo Slovenija ostala konkurenčna znotraj EU. Tam je velika konkurenca za konkurenčnost. Vsi bi radi hitreje rastle, posebno države, ki imajo srednje razvit dohodek, bi rade rastle nadpovprečno hitro. To ne bo možno, če ne bomo uporabljali svoje fiskalne politike za ta namen. Če bo fiskalna politika v celoti centralizirana, v celoti zregulirana, bomo ostali tam, kjer smo, saj ne bomo imeli nobenega inštrumenta na naši strani, da bi vplivali na našo gospodarsko usodo. Tako kot je rekel Ivan, kaj bo za nami? Seveda bo za nami vse, kar bo treba, ampak za fiskalno politiko se dajmo boriti. Borimo se, da jo bomo dobro uporabljali!

Nič nismo rekli o tem, da obstaja tudi implementacijski deficit. Fiskalna politika postaja vedno bolj zapletena, sofisticirana. Treba se je vprašati, ali smo mi sposobni voditi tako politiko, to je naš problem. Ne gre samo za to, ali je politika voljna in sposobna. Mislim, da je to problem, posebno ker so v politiki premalo politično prepričali narod, da je to, kar počnejo, dobro. Ampak tudi v stroki se je treba vprašati, če imamo stroko, ki bi bila dovolj zapletena, sofisticirana, da bi svetovala pravilne ukrepe, ne iz nebes ali z lune, ampak za to državo. In pa, ali imamo na koncu koncev državno upravo, ki bi to politiko izvedla? Tudi to je naš problem. Jaz problema državne uprave ne vidim v tem, da je prevelika, ampak v tem, da velikih projektov, kot je fiskalna politika, ne moremo izpeljati, če nimamo učinkovite državne uprave. No, o tem še ni bilo nič rečenega, bo pa zagotovo kdaj drugič.

Vsem skupaj bi se zahvalil za sodelovanje. Vabim pa vas, da spremljate delo fiskalnega sveta, kolikor se pojavlja v javnosti. Lahko tudi kdaj pogledate naše fiskalno poročilo. Ne vem, če ste prebrali letošnje, ki je nekoliko drugačno. Fiskalni svet govori z enim glasom in govori s sedmimi glasovi, tako prvo kot drugo je važno. Pomembno je, da ima vsak član fiskalnega sveta občutek, pravico in dolžnost, da govori o fiskalnih vprašanjih. Ker je vsak od nas drugačen, ima tudi pravico povedati svoje mnenje. Zaradi tega smo letos v fiskalnem svetu pomembno mesto namenili samostojnim mnenjem posameznih članov fiskalnega sveta, en del fiskalnega poročila pa je bil skupen, kjer smo se lahko uskladili. Pogosto se lahko uskladimo, o problematičnih stvareh pa ne moreš dobiti soglasnega glasu. Ampak ni treba, da je soglasno, važno je, da je večinsko. Vabim vas, da spremljate delo fiskalnega sveta, kolikor je v javnosti, v poročilih, tudi v prihodnje. Če bo vse po sreči, bomo tudi prihodnje leto izdali poročilo. Vprašanje je, o čem ga bomo izdali, saj ne bo proračunskega memoranduma, če pa bo, bo pozno. Uradne politike ne bo, ker se bo vlada oblikovala, kljub temu pa bo neko poročilo treba izdati. Vabim vas, da to spremljate. Upam pa tudi, da nam bo uspelo, da bi tudi prihodnje leto sklicali podobno posvetovanje, kot je bilo današnje, in tako ohranili kontinuiteto javnega razpravljanja o fiskalnih vprašanjih.